

Antonina Karpowicz-Zbińkowska: La Venexiana, Claudio Monteverdi, „Selva morale e spirituale”

„Selva morale e spirituale” to obszerny zbiór dzieł Monteverdiego z roku 1640, ostatni, który ukazał się drukiem za życia swego twórcy, zawierający szereg dzieł sakralnych, napisanych na potrzeby liturgiczne bazyliki św. Marka w Wenecji – pisze Antonina Karpowicz-Zbińkowska w cyklu „Perły muzyki dawnej”.

30 sierpnia 2020 zmarł wybitny śpiewak i dyrygent włoski Claudio Cavina, związany m.in. z zespołem Concerto Italiano, założyciel zespołu La Venexiana. Jako wspomnienie tego artysty proponuję zatem posłuchać nagrania dokonanego przez niego wraz z zespołem La Venexiana, specjalizującym się w repertuarze włoskiego madrygału – *Selva morale* Claudia Monteverdiego.

Selva morale e spirituale to obszerny zbiór dzieł Monteverdiego z roku 1640, ostatni, który ukazał się drukiem za życia swego twórcy, zawierający szereg dzieł sakralnych, napisanych na potrzeby liturgiczne bazyliki św. Marka w Wenecji. Monteverdi napisał je nie tyle z własnej inwencji, co raczej stanowiły one wynik zamówień wynikających z pełnionego przez niego stanowiska maestro di cappella w tej właśnie bazylice.

Zbiór *Selva morale* zawiera kilka grup różnego rodzaju utworów, o różnym przeznaczeniu liturgicznym, a także skomponowanych w innych stylach. Są to msze, części mszalne, psalmy nieszporne, magnificaty, hymny i antyfony, a także motety na głosy solowe oraz madrygały religijne (*madrigali spirituali*).

Prezentowane tu nagranie nie obejmuje oczywiście całości zbioru, mimo, że zajmuje aż trzy płyty. Płyta ta pomyślane została jako zapis rekonstrukcji trzech cykli liturgicznych, w tym dwóch nieszpornych.

Trzecia płyta zawiera zaś utwór zatytułowany *Missa Solemnis*, będący rekonstrukcją stworzoną na podstawie *Messa a quattro* i innych pojedynczych utworów ze zbioru *Selva morale*, która mogła być wykonywana w bazylice św. Marka.

Znakomita większość tego zbioru to utwory napisane w stylu *seconda prattica*, a więc w typowym dla Monteverdiego stylu celowo zacierającym różnicę pomiędzy muzyką świecką i religijną. Zdarzają się jednak i utwory skomponowane w stylistyce *prima prattica*, np. *Messa a 4 da cappella*, która jest dziełem o typowo kontrapunktycznym charakterze. Cavina zdecydował się jednak wybrać do swego nagrania raczej utwory reprezentujące *stile moderno*, co jest zupełnie zrozumiałe, gdyż jego zespół specjalizuje się w takiej właśnie stylistyce.

Szczególnie polecam utwór *Salve O Regina*, który jest swobodnym tropem do maryjnej antyfony *Salve Regina* dokonany z własnej inwencji kompozytora. Monteverdi włączył do tradycyjnego tekstu liturgicznego fragmentów paraliturgicznego tekstu *Audi caelum* (który wykorzystał zresztą do jednego z concerti w swoim sławnym *Vespro della beata Vergine*). Warto w tym miejscu przytoczyć tekst tej antyfony, bo jest on rzeczywiście wyjątkowej urody poezją religijną:

O Maria Virgo, o Mater Misericordiae,
Vita dulcedo et spes nostra salve.
Illa sacra et felix porta per quam mors fuit expulsa
Introducta autem vita.
O felix porta, ad te clamamus exules Evae,
Ad te suspiramus, gementes et flentes in hac lacrimarum valle.
O mediatrix, o advocata nostra, illos tuos misericordes oculos
ad nos converte,
Et Jesum benedictum fructum ventris tuis
Nobis, post hoc ostende,
O pulchra ut Luna electa ut Sol,
O clemens, o pia,
O dulcis Virgo Maria

A to uroczne wykonanie psalmu *Confitebor tibi Domine* zachowującego fakturę 5-głosowego madrygału wraz z zachowaniem przeciwstawienia solowego sopranu chóralnemu tutti:

I równie cudowny psalm *Beatus vir*, oparty na stałym basie, utwór godny opery albo przynajmniej madrygału, z głosami solowymi przeciwstawionymi ансамblowi oraz chórowi.

Całość nagrania możemy znaleźć pod tym linkiem.

Antonina Karpowicz-Zbińkowska

Sfinansowano przez Narodowy Instytut
Wolności - Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego
ze środków Programu Rozwoju
Organizacji Obywatelskich
na lata 2018 – 2030

